

Nr 35.

Ankom till riksdagens kansli den 5 maj 1944 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kungörelse om ändrad lydelse av 59 § byggnadsstadgan den 20 november 1931 (nr 364) dels o c k en i ämnet väckt motion.

Genom en den 25 februari 1944 dagtecknad proposition, nr 147, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementensärenden, anhållit om riksdagens yttrande över följande förslag till

Kungörelse

om ändrad lydelse av 59 § byggnadsstadgan den 20 november 1931 (nr 364).

Härigenom förordnas, att 59 § byggnadsstadgan den 20 november 1931 skall erhålla följande ändrade lydelse.

59 §.

1 mom. Byggnad skall vara försedd med erforderliga takluckor eller andra öppningar för uppstigning på taket.

Uppstigningsöppning skall hava ett dagermått av minst 50×60 centimeter. Uppstigningsöppning i yttertak skall vara försedd med lucka av plåt. Fönster i sådan lucka skall utgöras av trådglas.

Mellan vindsgolv och uppstigningsöppning i tak skall finnas fast stegeliksom även mellan översta våningsplanet och vindsplanet, därest trappförbindelse saknas.

Överstiger skorstens höjd över takytan på den sida, från vilken tillträde till skorstenen lättast kan erhållas, 1,2 meter, skall järnstege finnas på skorstenen.

2 mom. Byggnad, vars höjd överstiger 8 meter, skall, där ej Konungen för viss stad annorlunda förordnar, tillika förses med hållfasta och varaktiga

anordningar till skydd mot olycksfall vid arbete å taket, därvid skall gälla följande:

1. Tak, som lutar 1:4 eller mera, skall förses med nockräcke av stadigt järnrör i lämpliga fästanordningar. Räckets skall vara beläget omkring 15 centimeter från takytan samt vid ena sidan av och i jämnhöjd med taknocken. Är genom taknocken uppdragen skorsten eller liknande anordning, skall vid dennas nedre sida anordnas nockräcke eller runt densamma anbringas skorstensband med handgrepp.

2. Å tak, som lutar 1:4 eller mera, skall därjämte vid takfoten eller takbrott antingen anordnas ståndränna eller annan rännanordning, som lämnar stadigt fotfäste, eller ock utföras snöräcke, dock att snöräcke icke bör anordnas vid vinkelrännans utlopp eller eljest, när därigenom större snöanhopning kan uppstå.

3. Är å tak, som har en lutning av 1:4 eller mera, taknocken belägen mer än en meter från uppstigningsöppning, skall järnstige anbringas mellan denna och taknocken eller, om uppstigningsöppningen endast är avsedd för förbindelse med skorsten, mellan öppningen och skorstenen. Är å sådant tak avståndet i sidled mellan skorsten, som skall rensas av skorstensfejare, och närmaste uppstigningsöppning större än en meter, skall mellan denna och skorstenen takbrygga utföras med en bredd av minst 25 centimeter.

4. Takfönster med större dageröppning än 60×80 centimeter samt lanterniner skola, om de uppskjuta mindre än 35 centimeter över takytan, upptill och vid sidorna omgärdas med skyddsräcke av minst 75 centimeters höjd. Överstiger takfönstrets eller lanterninens bredd 4 meter, skall räckets framdragas även vid nedre sidan.

Ljusbrunn skall omgivas med räcke eller annan skyddsanordning med en höjd av minst 75 centimeter.

3 mom. Avvikelse från bestämmelserna i 1 och 2 mom. må medgivas av byggnadsnämnden, då särskilda skäl därtill äro.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1944, då i byggnadsordning eller brandordning intagna bestämmelser, som innefatta avsteg från vad i kungörelsen stadgas, skola upphöra att gälla.

Bestämmelserna i 1 mom. första stycket samt 2 mom. skola gälla även i fråga om byggnader, för vilka byggnadslov beviljats före kungörelsens ikraftträdande, därvid skall iakttagas:

att föreskrivna åtgärder skola vara utförda senast inom fem år från nyssnämnda dag, därest ej Konungen annorlunda bestämmer; samt

att byggnadsnämnden skall övervaka bestämmelsernas tillämpning och göra för ändamålet erforderliga besiktningar.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehafat en i anledning av densamma väckt motion, nr 489 i andra kammaren av herrar *Persson* i Stockholm och *Senander*. Motionärerna hemställa, »att riksdagen måtte besluta följande ändringar i Kungl. Maj:ts proposition nr 147 med förslag till kungörelse om ändrad lydelse av 59 § byggnadsstadgan:

59 §.

1 mom. Byggnad skall . . . . . på taket.
 Uppstigningsöppning . . . . . av trådglas.
 Mellan vindsgolv . . . . . trappförbindelse saknas.
 Överstiger skorstens . . . . . på skorstenen.

2 mom. Byggnad . . . . . gälla följande:

1. Tak, som lutar 1: 5 eller mera, skall förses med nockräcke av stadigt järnrör i lämpliga fästanordningar. Räckets skall vara beläget omkring 15 centimeter från takytan samt vid ena sidan av och i jämnhöjd med taknocken. Är genom taknocken uppdragen skorsten eller liknande anordning, skall vid dennas nedre sida anordnas nockräcke eller runt densamma anbringas skorstensband med handgrepp. Vid en taklutning av 1: 2,5 eller mera skall nockracket kombineras med en takbrygga av minst 30 centimeters bredd utefter takets hela längd från gavel till gavel. Å tegel- och skiffertak skall takbrygga anordnas redan vid en lutning av 1: 5.

2. Å tak, som lutar 1: 5 eller mera, skall därjämte vid takfoten eller takbrott antingen anordnas ståndränna eller annan rännanordning, som lämnar stadigt fotfäste, eller ock utföras snöräcke, dock att snöräcke icke bör anordnas vid vinkelrännans utlopp eller eljest, när därigenom större snöanhopning kan uppstå.

3. Är å tak, som har en lutning av 1: 5 eller mera, taknocken belägen mer än en meter från uppstigningsöppningen, skall järnstege anbringas mellan denna och taknocken eller, om uppstigningsöppningen endast är avsedd för förbindelse med skorsten, mellan öppningen och skorstenen. Är å sådant tak avståndet i sidled mellan skorsten, som skall rensas av skorstensfejare, och närmaste uppstigningsöppning större än en meter, skall mellan denna och skorstenen takbrygga utföras med en bredd av minst 30 centimeter.

4. Takfönster med större dageröppning än 60×80 centimeter samt lanterniner skola, om de uppskjuta mindre än 45 centimeter över takytan, upptill och vid sidorna omgärdas med skyddsräcke av minst 75 centimeters höjd. Överstiger takfönstrets eller lanterninens bredd 4 meter, skall räckets framdragas även vid nedre sidan.

Ljusbrunn skall . . . . . centimeter.

3 mom. Avvikelse . . . . . därtill äro.

Denna kungörelse . . . . . att gälla.

Bestämmelserna i 1 mom. första stycket samt 2 mom. skola gälla även i fråga om byggnader, för vilka byggnadslov beviljats före kungörelsens ikraftträdande, därvid skall iakttagas:

att föreskrivna åtgärder skola vara utförda senast inom fem år från nyssnämnda dag, därest ej Konungen annorlunda bestämmer; samt

att *yrkesinspektionen* skall övervaka bestämmelsernas tillämpning och göra för ändamålet erforderliga besiktningar.»

Det i motionen framlagda författningsförslaget har, i den mån det avviker från Kungl. Maj:ts förslag, kursiverats.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det genom propositionen framlagda förslaget, ävensom i fråga om de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för sitt yrkande, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen och motionen.

Gällande bestämmelser m. m.

Enligt 59 § byggnadsstadgan skola i *byggnadsordning* meddelas bestämmelser rörande anordningar å byggnad som avse att bereda arbetare skydd vid verkställande av underhållsarbeten och dylikt. Med stöd av detta stadgande ha i de flesta byggnadsordningar för städer och samhällen intagits föreskrifter i ämnet. Föreskrifterna, som mestadels överensstämma med bestämmelserna i § 16 punkt 5 normalförslaget till byggnadsordning för stad, köping och större municipalsamhälle (SFS 1937: 57), innehålla i regel, att å takfall med brantare lutning än 1:3 skola, där byggnadsnämnden prövar erforderligt, lämpliga anordningar vidtagas till tryggnad mot olycksfall vid arbeten å taket, såsom räcke eller brygga utmed taknocken, skyddsräcke vid takfoten eller dylikt.

Förutom nämnda bestämmelser finnas i byggnadsordningarna för flertalet städer och samhällen även vissa föreskrifter om anordnande av taköppning m. m. Normalförslaget till byggnadsordning för stad, köping och större municipalsamhälle innehåller härom i § 16 punkt 2, att å byggnad med mer än en våning skall finnas erforderligt antal lätt åtkomliga takluckor eller tillräckligt stort öppningsbart fönster i järnram. I § 13 normalförslaget till byggnadsordning för mindre municipalsamhälle har beträffande boningshus upptagits i huvudsak samma bestämmelse. Dessa föreskrifter i normalförslagen ha merendels i huvudsak följts i byggnadsordningarna.

I vissa *brandordningar* för städer och samhällen torde finnas bestämmelser liknande dem, som nyss nämnts, angående takluckor, stegar m. m., stundom utbyggda med stadganden i syfte särskilt att underlätta och trygga skorstensfejarens arbete.

Särskilda bestämmelser till förekommande av olycksfall vid takarbete

ha slutligen meddelats genom kungörelsen den 14 januari 1938 (nr 16) om användande av livbälte jämte säkerhetslina vid arbete å vissa hustak. Enligt denna kungörelse, som utfärdats med stöd av 7 § 1 mom. och 52 § lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd, skall arbetare vid utförande av arbete å tak av arbetsgivaren tillhandahållas livbälte jämte säkerhetslina. Saknas å taket lämpliga anordningar för säkerhetslinans fästande, skall arbetsgivaren tillhandahålla lämplig person för linans fasthållande på betryggande sätt. Kungörelsen har emellertid endast avseende å sådant arbete på hustak, varå lagen om arbetarskydd äger tillämpning och gäller sålunda icke exempelvis arbete, som utföres av husägaren själv eller av medlem av hans familj. Från kungörelsens tillämpning har vidare undantagits arbete å tak till byggnad, vars taknock befinner sig högst fem meter över marken eller som är försedd med räcke vid takfoten, ävensom, där ej på grund av snö- eller isbildning särskild fara för halka föreligger, arbete å hustak, som har en lutning av högst 30 grader — motsvarande lutningen 1:1,74 — samt är försett med fot- eller ståndränna.

I skrivelse den 23 september 1942 till chefen för socialdepartementet ha Sveriges bleck- och plåtslagaremästareförbund, svenska bleck- & plåtslagareförbundet, Stockholms bleck- och plåtslagaremästareförening samt svenska bleck- & plåtslagareförbundets avd. nr 6 i Stockholm hemställt om vissa åtgärder för att förebygga olycksfall vid arbete på tak. Sedan vissa yttranden inhämtats över nämnda framställning, anmodade chefen för justitiedepartementet den 25 januari 1944 de sakkunniga som den 28 november 1941 tillkallats för att verkställa utredning av frågan om regionplane-lagstiftning och en översyn av gällande lagstiftning för byggnadsverksamheten jämte vad därmed äger samband (stadsplaneutredningen 1942) att skyndsamt avgiva yttrande i ärendet samt inkomma med det förslag, som däri kunde finnas påkallat.

Stadsplaneutredningen har den 31 januari 1944 avgivit det begärda yttrandet jämte förslag till kungörelse om ändrad lydelse av 59 § byggnadsstadgan.

Stadsplaneutredningen.

Stadsplaneutredningen har anført, att det vore angeläget, att alla slag av arbetare, som hade sysselsättning på taken, bereddes största möjliga skydd mot olycksfall. De bestämmelser i sådant syfte, som för närvarande finnes, syntes icke alltid vara tillräckliga. I stor utsträckning hade i byggnadsordningarna, oberoende av hushöjden, överlåtits åt byggnadsnämnden att avgöra, huruvida särskilda åtgärder skulle företagas till skydd mot olycksfall. Det syntes som om alltför stort utrymme i en fråga av allmänt social be-

skaffenhet härigenom lämnats åt den lokala bestämmanderätten. Motsvarande gällde de föreskrifter i hithörande ämne, som stundom funnes intagna i brandordningarna. Vidare vore det särskilt beträffande äldre hus vanligt, att anordningarna till skydd mot olycksfall vore synnerligen bristfälliga, vilket sammanhänge med att byggnadsordningarnas bestämmelser endast avsåge nybyggnader men icke färdiga hus. Risken för olyckor, som hade dödlig utgång eller medförde svåra skador och bestående men, bleve härigenom stor.

Stadsplaneutredningen har i anslutning härtill ytterligare uttalat, att det syntes klart att fastighetsägare liksom andra arbetsgivare, som sysselsatte arbetare i farlig verksamhet, borde vara skyldiga att vidtaga och bekosta erforderliga åtgärder för att skydda arbetarna mot olycksfall. Uppenbarligen måste dock beaktas, att fastighetsägarna icke över hövan ekonomiskt betungades. Några farhågor att ifrågavarande kostnader skulle kunna uppgå till oskäligen belopp syntes dock ej behöva hysas. Utgifterna torde i regel begränsa sig till en eller annan tiondels procent av byggnadskostnaden. Någon större svårighet att på ett i byggnadstekniskt avseende ändamålsenligt sätt fastgöra ifrågavarande anordningar vid taket utan större risk för läckage eller andra olägenheter förelåge enligt utredningens mening i allmänhet icke. Krissituationen syntes böra medföra, att skyldigheten att vidtaga ifrågavarande anordningar såvitt anginge redan färdiga hus uppsköttes till dess mera normala tider kunde antagas ha inträtt. De bestämmelser, varom här vore fråga, torde samtliga vara av den viktiga och allmängiltiga beskaffenhet, att de borde upptagas i byggnadsstadgan, förslagsvis i dennas 59 §. Stadsplaneutredningen ansåge det icke nödvändigt eller lämpligt att bestämmelserna bleve gällande för hela landet. De olycksfall, som det här gällde att motverka, inträffade regelmässigt inom tätorter, företrädesvis större städer och samhällen. Utredningen förordade därför, att föreskrifterna i fråga endast skulle gälla städer, köpingar och municipalsamhällen, för vilka enligt 56 eller 57 § stadsplanelagen denna lags bestämmelser angående stad skulle gälla. Generella undantag från tillämpningen av vissa föreskrifter borde därjämte kunna meddelas av Kungl. Maj:t.

Angående de närmare detaljerna i förslaget, som i det väsentliga överensstämmer med det i propositionen framlagda, får utskottet hänvisa till s. 14—17 i propositionen.

Efter remiss ha yttranden över stadsplaneutredningens förslag inkommit från byggnadsstyrelsen, riksförsäkringsanstalten, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Västernorrlands och Norrbottens län, svenska stadsförbundet, Sveriges fastighetsägareförbund, landsorganisationen, Sveriges bleck- och plåtslagaremästareförbund samt svenska bleck- & plåtslagareförbundet. Länsstyrelserna ha överlämnat ytt-

randen från vissa länsarkitekter och byggnadsnämnder. Landsorganisationen har bifogat yttranden från svenska skorstensfejeriarbetareförbundet och svenska kommunalarbetareförbundet. Förslaget har i huvudsak tillstyrkts eller lämnats utan erinran i yttrandena, varvid uttalats, att de föreslagna anordningarna vore behövlige och lämplige. För innehållet i yttrandena redogöres å s. 18—21 i propositionen.

Departementschefen.

Föredragande departementschefen, statsrådet Bergquist, har i propositionen anfört:

»I likhet med stadsplaneutredningen samt de hörda myndigheterna och sammanslutningarna finner jag angeläget att åtgärder vidtagas för att förebygga olycksfall vid takarbeten. Bestämmelserna synas böra utformas i huvudsaklig överensstämmelse med stadsplaneutredningens förslag, vilket i stort sett vunnit anslutning i yttrandena. Något hinder mot att intaga ifrågasvarande bestämmelser, även såvitt angår redan uppförda fastigheter, i författning, vilken utfärdas av Kungl. Maj:t efter riksdagens hörande, torde icke föreligga. Att i lag upptaga dylika tekniska detaljbestämmelser, vilka närmast avse att trygga allmän ordning och säkerhet, synes icke erforderligt.

Såsom stadsplaneutredningen föreslagit torde bestämmelsernas tillämpning, i varje fall till dess vidare erfarenhet vunnits, böra begränsas till städer och stadsliknande samhällen. Skulle för område på landet med byggnadsplan eller utomplansbestämmelser behov av särskilda byggnadsföreskrifter till skydd mot olycksfall vid takarbete uppkomma, torde sådana föreskrifter kunna enligt länsstyrelsens bestämmande intagas i byggnadsordning för området. Undantag från de föreslagna bestämmelserna synes för särskilda fall böra kunna medgivas av byggnadsnämnden. Därest för stad eller samhälle generella undantag från vissa bestämmelser visa sig erforderliga, torde beslut därom kunna meddelas av Kungl. Maj:t med stöd av Kungl. Maj:ts allmänna befogenhet att medgiva undantag från byggnadsstadgans föreskrifter. En erinran om möjligheten att erhålla sådant generellt undantag synes dock, på sätt utredningen föreslagit, böra intagas i författningen. Tillämpningen av bestämmelserna, vilka äro av byggnadsteknisk natur, synes böra övervakas av de myndigheter, som handha byggnadskontrollen i allmänhet, närmast byggnadsnämnderna och deras sakkunniga biträden. Samarbete bör dock av dessa myndigheter i erforderlig mån sökas med yrkesinspektionen och dess tjänstemän. Anvisning härom torde böra utfärdas av byggnadsstyrelsen och på lämpligt sätt bringas till byggnadsnämndernas kännedom.

Enligt 1 mom. första stycket i stadsplaneutredningens förslag skall byggnad vara försedd med erforderliga takluckor eller andra öppningar för uppstigning på taket. Såsom stadsplaneutredningen framhållit innebär detta stadgande, vilket är avsett att gälla både nya byggnader och befintliga hus,

icke att takluckor skola anordnas på alla byggnader. Meningen är endast, att takluckor eller andra uppstigningsöppningar skola finnas, om och i den mån detta av byggnadsnämnden prövas erforderligt. I synnerhet för mindre byggnader torde särskilda uppstigningsöppningar ofta kunna undvaras. Med hänsyn härtill torde de av Sveriges fastighetsägareförbund uttalade farhågorna, att stadgandets tillämpning å äldre hus skulle komma att medföra onödig belastning för fastighetsägarna, icke vara berättigade.

1 mom. innehåller vidare föreskrifter angående uppstigningsöppningsdagermått och utförande i övrigt, angående stegförbindelse mellan vindsgolv och uppstigningsöppning i tak samt mellan översta våningsplanet och vindspanet ävensom rörande anbringande av järnstege å skorsten med mer än 1,2 meters höjd. Dessa bestämmelser, vilka endast skola gälla nya byggnader, ha icke mött gensaga i yttrandena och torde böra genomföras. — — —

I 2 mom. av förslaget ha upptagits strängare säkerhetsföreskrifter för byggnader med större höjd än 8 meter och brantare taklutning än 1 : 4. Dessa föreskrifter äro samtliga avsedda att gälla ej endast nybyggnader utan även befintliga hus. Riksförsäkringsanstalten samt landsorganisationen m. fl. facksammanslutningar ha ansett ifrågavarande skyddsåtgärder böra vidtagas redan vid en taklutning av 1 : 5, under det att fastighetsägareförbundet och byggnadsnämnden i Göteborg funnit gränsen böra sättas vid en lutning av 1 : 3. Den av stadsplaneutredningen föreslagna lutningsgränsen, vilken förordats av byggnadsstyrelsen m. fl. myndigheter, synes utgöra en skälig medelväg och därför böra godtagas. Betydande skärpningar ha därjämte föreslagits av riksförsäkringsanstalten, som bl. a. ansett de i 2 mom. angivna säkerhetsåtgärderna erforderliga redan då taknockens höjd över marken överstege 5 meter, samt av överståthållarämbetet och länsstyrelsen i Malmöhus län, vilka förordat att säkerhetsåtgärderna med vissa undantag skulle vidtagas även beträffande byggnader med lägre höjd än 8 meter. Behovet av dessa skärpningar synes dock icke styrkt. Arbetsorganisationerna själva ha ej haft något att erinra mot att bestämmelsernas tillämpning inskränktes till byggnader med större höjd än 8 meter. För riksförsäkringsanstaltens förslag att beräkna byggnadshöjden till taknocken tala måhända vissa skäl, bl. a. att denna beräkningsgrund användes i 1938 års kungörelse om användande av livbälte jämte säkerhetslina. Emellertid synes ej böra i det speciella hänseende, varom här är fråga, användas ett annat sätt för byggnadshöjdens beräkning än det som eljest gäller enligt 36 § byggnadsstadgan.

Ingressen till bestämmelserna i 2 mom. torde lämpligen böra innehålla förutnämnda erinran om att dispens från bestämmelserna kan för viss stad (eller visst samhälle) meddelas av Kungl. Maj:t. Generell dispens torde kunna medgivas såväl från samtliga föreskrifter i 2 mom. som från viss eller vissa av dem. Såsom villkor för dispensen lär Kungl. Maj:t kunna föreskriva, att andra lämpliga skyddsåtgärder vidtagas.

De i första punkten av 2 mom. intagna föreskrifterna angående nockräckes beskaffenhet och utförande torde i stort sett vara ändamålsenliga och lämpliga. Frånsett byggnadsnämnden i Göteborg ha de hörda myndigheterna och sammanslutningarna godtagit förslaget om nockräckets anordnande vid sidan av och i jämnhöjd med taknocken. En sådan placering synes också vara lämpligare än att anbringa räcknet rätt över nocken. Avståndet mellan räcknet och takytan synes av skäl, som anförts av landsorganisationen m. fl., böra höjas från av stadsplaneutredningen föreslagna 10 centimeter till 15 centimeter. Att såsom riksförsäkringsanstalten yrkat föreskriva, att räcknet skall utföras av rostskyddat stål, synes ej nödvändigt för att åvägbringa tillräcklig hållfasthet.

Beträffande bestämmelserna i andra punkten av 2 mom. har byggnadsnämnden i Göteborg, med hänsyn till risken för läckage och andra olägenheter vid anordnande av snöräcke, uttalat att sådant räcke endast borde få förekomma, därest annan stadig rännanordning ej ginge att anbringa utan svårighet. Med anledning härav må framhållas, att enligt stadgandet i fråga valrätt finnes mellan å ena sidan ståndränna eller annan rännanordning, som lämnar stadigt fotfäste, och å andra sidan snöräcke. Vid valet av skyddsanordning bör givetvis tillses, att den som med hänsyn till samtliga omständigheter är lämpligast kommer till utförande.

Föreskrifterna i tredje punkten av 2 mom. om anordnande av stegförbindelse mellan uppstigningsöppning och taknock eller skorsten ha ej föranlett någon anmärkning i yttrandena. Däremot ha bestämmelserna i denna punkt om utförande av takbrygga med minst 25 centimeters bredd eller taknockens avplanande till minst 15 centimeter avstyrkts av fastighetsägareförbundet, som ansett den sålunda föreslagna säkerhetsåtgärden helt onödig. Å andra sidan har en väsentlig utvidgning av skyldigheten att anordna takbrygga förordats av landsorganisationen m. fl. sammanslutningar. Dessa organisationer ha ansett, att takbrygga med minst 30 centimeters bredd borde utföras utefter takets hela längd, så snart taklutningen överstege 1:2,5. Å tegel- och skiffertak borde takbrygga finnas, när lutningen överstege 1:5. Förslaget om taknockens avplanande ha organisationerna bestämt avstyrkt.

De av stadsplaneutredningen föreslagna bestämmelserna om anordnande av takbrygga äsyfta i främsta rummet att bereda skydd för skorstensfejare. Dessa måste utföra sitt arbete, även om blåst, regn, snö och isbildning göra arbetet särskilt riskfyllt. Bestämmelserna medföra, att takbrygga eller avplanad nock i regel skall finnas för förbindelse i sidled mellan varje skorsten, som skall rensas av skorstensfejare, och närmaste uppstigningsöppning. De av landsorganisationen m. fl. föreslagna skärpningarna torde närmast avse att bereda större skydd för andra arbetare, som ha sitt arbete på taket, såsom plåtslagare och elektriker. Det torde emellertid kunna ifrågasättas, huruvida skäl föreligga att skärpa utredningens förslag på denna

punkt. Genomförandet av arbetareorganisationernas förslag skulle medföra betydande kostnader för fastighetsägarna, vilka kostnader uppenbarligen icke böra påläggas dem utan tillräcklig anledning. De föreslagna skärpingarna gå för övrigt betydligt längre än plåtslagareorganisationerna påyrkade i sin framställning år 1942. Stadsplaneutredningens förslag synes därför även i denna del böra godtagas. Med hänsyn till den kritik som av arbetareorganisationerna riktats mot anordningen med avplanad nock lärer emellertid den alternativa bestämmelsen härom böra utgå. Hinder torde dock ej möta att byggnadsnämnden, då detta finnes utan olägenhet kunna ske, på grund av nämnden givna dispensbefogenhet medger, att takbryggan ersättes med avplaning av nocken till lämplig bredd. Enär tegel- eller skifferklädda tak icke lämpligen böra utföras med mindre lutning än 1:4, synes, såsom stadsplaneutredningen framhållit, särskild bestämmelse om anordnande av takbrygga på sådant tak ej vara erforderlig.

Beträffande föreskrifterna i 2 mom. fjärde punkten angående utförande av skyddsräcke vid takfönster och lanterniner har landsorganisationen m. fl. föreslagit, att räcket borde anbringas ej blott upptill och vid sidorna utan även nedanför fönstret eller lanterninen. Detta förslag synes böra genomföras, dock endast därest fönstrets eller lanterninens bredd överstiger 4 meter. För att undvika snöanhopning synes härvid lämpligt, att skyddsräcket på nedre sidan består av en enda tvärså som fästes i övre delen av stöden för räcket. Höjden av räcket synes böra utgöra minst 75 centimeter. Såsom landsorganisationen m. fl. påyrkat torde räcke eller annan skyddsanordning även böra finnas omkring s. k. ljusbrunn. I övrigt torde de i denna punkt föreslagna bestämmelserna vara lämpliga.

I 3 mom. torde böra upptagas bestämmelser om rätt för byggnadsnämnden att medgiva undantag från föreskrifterna i 1 och 2 mom., då särskilda skäl därtill äro. Särskilt beträffande äldre byggnader synes det nödvändigt, att dispens kan medgivas av byggnadsnämnden i viss utsträckning. Byggnadsnämnden i Malmö har sålunda exempelvis påvisat, att anbringandet av föreskrivna nockräcken och andra skyddsanordningar på vissa äldre byggnader, där taket utförts av tegel på läkt utan underpanel och papp, kan vara förenat med alltför stora kostnader och andra svårigheter. I dylika fall bör dispens kunna medgivas. Såsom villkor för eftergift från de föreslagna säkerhetsbestämmelserna bör byggnadsnämnden emellertid uppställa, att andra lämpliga skyddsanordningar utföras. Nockräcke kan sålunda stundom ersättas med krokare för fästande av säkerhetslina. I vissa fall, t. ex. för de angivna byggnaderna i Malmö, torde det vara ändamålsenligt, att nockräcket fastsättes lodrätt över nocken i stället för vid sidan av densamma.

De nya bestämmelserna torde böra träda i kraft den 1 juli 1944. I byggnadsordning eller brandordning nämnda dag intagna föreskrifter, som innefatta avsteg från de nya bestämmelserna, böra därvid upphöra att gälla.

Uttrycklig föreskrift därom synes, såsom överståthållarämbetet förordat, böra meddelas.

I fråga om redan uppförda byggnader har stadsplaneutredningen föreslagit en tidsfrist å fem år för genomförandet. Förkortning av denna tid till tre år har påyrkats av landsorganisationen m. fl. sammanslutningar, medan överståthållarämbetet och byggnadsnämnden i Stockholm däremot förordat viss förlängning. Fastighetsägareförbundet har för sin del ansett, att ikraftträdandet beträffande befintliga byggnader borde uppskjutas till tidpunkt som Kungl. Maj:t ägde bestämma, sedan fritt hyresläge inträtt i landet. Anledning torde visserligen finnas till antagande att en tidsfrist av fem år skall vara tillräcklig för åtgärdernas genomförande. Skulle omständigheterna omöjliggöra detta, läser Kungl. Maj:t böra förordna om erforderligt uppskov. Föreskrift härom har fördenskull upptagits.

Det av stadsplaneutredningen föreslagna övergångsstadgandet torde i övrigt böra jämkas så att det omfattar jämväl byggnader, för vilka byggnadslov beviljats före de nya bestämmelsernas ikraftträdande men som ännu icke uppförts.»

I första momentet av 59 § i dess i propositionen föreslagna lydelse har *Utskottet.* såsom ett första stycke upptagits en bestämmelse, att byggnad skall vara försedd med erforderliga takluckor eller andra öppningar för uppstigning på taket. Detta stadgande synes i ett remissyttrande ha tolkats så att luckor eller öppningar skola finnas å samtliga byggnader. Meningen med stadgandet är emellertid såsom stadsplaneutredningen och föredragande departementschefen anført, att öppningar skola finnas, om och i den mån så prövas erforderligt. Utskottet anser det lämpligt, att stadgandet omformuleras så att den nu angivna innebörden därav otvetydigt framgår.

Andra momentet inledes med ett stadgande, att de i momentet upptagna bestämmelserna skola gälla beträffande byggnader med däri angiven höjd, där ej Konungen för viss stad annorlunda förordnar. Generell dispens torde enligt vad i propositionen uttalas kunna medgivas såväl från samtliga föreskrifter i momentet som från viss eller vissa av dem. Enligt utskottets förmenande läser hinder ej möta att dispensen må avse endast byggnader, för vilka byggnadslov beviljats före kungörelsens ikraftträdande. En sådan begränsning torde i vissa fall vara lämplig.

Beträffande de i andra momentet upptagna säkerhetsföreskrifterna ha förslag till ändringar i skärpande riktning framställts i den i ämnet väckta motionen. De väsentligaste av de föreslagna skärpningarna äro, att de i första, andra och tredje punkterna angivna säkerhetsanordningarna skola gälla tak som luta 1 : 5 eller mera, samt att en del tak under vissa angivna förutsättningar skola förses med takbrygga av minst 30 centimeters bredd utefter takets hela längd från gavel till gavel.

Enligt utskottets mening äro de i propositionen föreslagna föreskrifterna

ägnade att tillgodose kravet på att arbetare med iakttagande av normal akt-samhet skyddas mot olycksfall vid arbete å tak. En skärpning av dessa föreskrifter torde komma att medföra en ekonomisk belastning av fastig-hetsägarna, som icke står i proportion till det ökade skydd, som därigenom beredes. Utskottet anser sig därför icke böra förorda de av motionärerna härutinnan föreslagna ändringarna.

I propositionen har uttalats, att tillämpningen av de föreslagna bestä-melserna, vilka vore av byggnadsteknisk natur, syntes böra övervakas av de myndigheter, som handhade byggnadskontrollen i allmänhet, närmast bygg-nadsnämnderna och deras sakkunniga biträden. Motionärerna däremot anse, att tillsynen — åtminstone såvitt fråga är om byggnader, för vilka byggnads-lov beviljats före den föreslagna kungörelsens ikraftträdande — bör utövas av yrkesinspektionen.

Enligt 4 § byggnadsstadgan har byggnadsnämnden för närvarande att övervaka samtliga i nämnda stadga och i övriga författningar givna bestä-melser angående stadens byggnadsväsen. Ett undantag från denna regel torde medföra betydande praktiska svårigheter och bör därför enligt utskot-tets mening undvikas. Föredragande departementschefen har i propositi-onen uttalat, att byggnadsnämnderna och deras biträden vid tillämpningen av de föreslagna föreskrifterna böra söka samarbete med yrkesinspektionen och dess tjänstemän samt att anvisning härom bör utfärdas av byggnads-styrelsen och på lämpligt sätt bringas till byggnadsnämndernas kännedom. Därest ett sådant samarbete kommer till stånd, torde garantier vinnas för att tillämpningen av förevarande bestämmelser sker med utgångspunkt från att de äro tillkomna ur arbetarskyddssynpunkt. Av nu anförda skäl vill utskottet förorda Kungl. Maj:ts förslag i nu förevarande hänseende.

I övrigt föranleder det genom propositionen framlagda förslaget icke någon erinran från utskottets sida.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen ej funnit skäl att i anslutning till det vid ifråga-varande proposition fogade kungörelseförslaget göra andra uttalanden än utskottet i förevarande utlåtande upptagit; samt

B. att motionen II: 489 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 5 maj 1944.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Norman, Wistrand, Roos, Hage, Söderkvist, Hagman**, *Näsström** och *Wahlund*;

från andra kammaren: fröken *Hesselgren*, herrar *Pettersson* i Hällbacken*, *Holm**, fru *Johansson*, herrar *Larsson* i Östersund, *Håstad* och *Hedlund* i Rådom*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av fröken *Hesselgren*.
